



כסליו התש"ע



בס"ד

הבן הנבחר

לפרשת תולדות (בעקבות שעורו של הרב תמיר גרנות)

להנאתו או לצורך עסקיו הפרטיים. (אלא שאז נצטרך לעסוק בשאלה - איך צמח עשו מתוך אוהלו של אברהם). אלא שאילו היה עשו מלכתחילה שופך דמים בזוי מסוג זה, כיצד ניתן להסביר את אהבתו של יצחק אליו? כלום עד כדי כך היה מנותק מסביבתו? האם היה עיוור מיום שנולד עשו? כלום יש לך אב עיוור שאינו מכיר את בניו באופן כה קיצוני? ומדוע לא סיפרה לו רבקה על מעלליו של בנו?!

להבנתי לא גדל עשו האדמוני כרוצח. הוא גדל כלוחם. הוא נטל עמו למלחמתו את עוז הרוח ואת מורשת הקרב של אברהם סבו, ומספר הלוחמים שהיו עמו היה גדול אך במעט מזה של אברהם. היו עמו ארבע מאות איש. חז"ל קשרו את גבורתו של עשו בציד לזו של נמרוד גיבור הציד, ושם נראה בפשיטות שהכוונה לגבורת מלחמה ולציד אנשים, ולכן הפך נמרוד - גבור הציד - למלך בבל, שהרי על ציד חיות אין זוכים במלכות.

זוהי בדיוק הסיבה לכך שיצחק אהב את עשו. יצחק העיוור, היושב באהלו ומתייחד עם השכינה, אינו יצחק היחיד המוכר לנו. יצחק היה איש שדה, שנאחו באדמתו בעיקשות, זרע בה ומצא בה מאה שערים. הוא עשה זאת בארץ הנגב בשנת בצורת (רש"י כ"ו, יב)! יצחק היה בעל רכוש רב ועדרים רבים, עד שמלך גרר אמר לו "לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד". בשל רכושו והאחזותו העיקשת באדמה, קנה לו יצחק שונאים רבים. בניגוד לאברהם, אופיו המתבודד לא איפשר ליצחק להנהיג צבא של לוחמים בעקבותיו. זוהי הסיבה שיצחק נרדף עד צוארו בבארותיו הראשונים, והוא נאלץ לוותר ולסגת ממקום למקום. באברהם וביעקב לא העז איש להתגרות. הכל ידעו את מעלליו של אברהם בן, במלחמתו עם כדרלעומר ואת מעלליו בניו של יעקב בשכם.

יצחק נסוג מגרר, מעשק ומשטנה. משבא לרחובות - לא הציק לו עוד איש. ניתן לתלות זאת בריחוקה של רחובות ממקום יישוב וממרכזה של ארץ פלישתים או בכל סיבה אחרת, אך גם ייתכן שבין הגירויים הראשונים להתנחלות ברחובות - גדל עשו והיה לאיש גבור חיל, שקיבץ סביבו גדוד לוחמים, והפלישתים לא העזו להתגרות בו.

סביר להניח, שאף לאחר שישב יצחק ברחובות שבנגב, הוא היה עלול לסבול מאד מתגרתם של שוסי המדבר - חבר פראים חסרי חוק ומצפון. מסתבר שאף כאן נדרש עשו לעשות נפלאות, ולא להסתפק בציד פסיונים להכנת ארוחותיו של אביו.

ברית דמים נכרתה בין יצחק - איש השדה, הקרקע והעבודה הקשה, לבין עשו בנו, ששמר עם גדודו על שדותיו של יצחק, על בארותיו ועל עדריו הרועים במדבר. הייתה זו הברית שבין המגל לבין החרב, בין האיכר לבין השומר. בשל תכונותיו אלה של עשו, רצה יצחק לימים להעניק לו את המלכות, שהרי "אין מעמידין מלך אלא לעשות משפט ומלחמות", ומשלא עלתה בידו - ברח אותו בברכת "ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד". יעקב הוא אדוני הארץ, ועשו וגדודיו יהיו שכירי החרב שיגנו עליה.

1. בראשית

פרק כ"ו: (לד) ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי ואת בשמת בת אילון החתי: (לה) ותהיין מרת רוח ליעקב ולרבקה:

פרק כ"ז: (א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני: (ב) ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי: (ג) ועתה שא נא כליך תליך וקשתיך וצא השדה וצודה לי צידה {ציד\}: (ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות: (ה) ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא: (ו) ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר: (ז) הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני יהוה לפני מותי:

(ל) ויהי כאשר פלח יצחק לברך את יעקב ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו: (לא) ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר לאביו יקם אבי ויאכל מצידו בנו בעבר תברכני נפשך: (לב) ויאמר לו יצחק אביו מי אתה ויאמר אני בןך בכרך עשו: (לג) ויחנך יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואכל מכל בטרם תבוא ואברככהו גם ביום יהיה:

(לד) כשמע עשו את דברי אביו ויעקב צעקה גדלה ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי: (לה) ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך: (לו) ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי ויאמר הלא אצלתי לי ברכה: (לז) ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותייש סמכתיו ולכה אפוא מה אעשה בני: (לח) ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך אבי ברכני גם אני אבי וישא עשו קלו ויבך: (לט) ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל: (מ) ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צנאך:

(מא) וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבך אבי ואהרנה את יעקב אחי:

(מב) ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך: (מג) ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה: (מד) וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך: (מה) עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתיו ולקחתיו משם למה אשפל גם שניכם יום אחד: (מו) ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת פאלה מבנות הארץ למה לי חיים:

2. הרב מדן

נוכל אמנם להקל מעליו את מעמסת החשיבה הקשה והחילוקים הדקים אם נניח שעשו היה איש העולם התחתון, אדם הרוצח

3. שלוש הברכות וההבדלים ביניהן

הברכות:

ברכת יצחק ליעקב המתחפש לעשו (בראשית כז: כז-כט).	ברכת יצחק ליעקב בשלחו לשאת אשה בחרן (שם כח: א-ד).	ברכת ה' ליעקב בחלום הסולם (שם יב-טו).
(כז) ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויבכּהו ויאמר ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו יקוק. (כח) ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש: (כט) ועבדוך עמים וישתחוו לך לאמים הוה גביר לאחייך וישתחוו לך בני אמך ארריך ארוו ומברכין ברוך.	(א) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען. (ב) קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. (ג) ואל שד-י יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים. (ד) ויתן לך את ברפת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן אלוקים לאברהם.	(יב) ויחלם והנה סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עלים וירדו בו. (יג) והנה יקוק נצב עליו ויאמר אני יקוק אלוקי אברהם אביך ואלוקי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. (יד) והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ויברעך. (טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך.

ההבדלים בין הברכות:

ברכת יצחק ליעקב בחלום הסולם	ברכת יצחק ליעקב בשלחו לשאת אשה בחרן	ברכת יצחק המתחפש לעשו	
הברכה אינה צפויה, והיא קשורה לחיזוקו של יעקב.	הברכה קשורה למטרת השילוח: נשאת אשה	יצחק מברך מתוך אכילה ושתיית יין; משמע - ברכה אנושית.	ההכנה והרקע לברכה
"והנה יקוק נצב עליו" (כח: יג).	"ווא-ל שד-י יברך אתך" (כח: ג).	"ויתן לך האלוקים" (כז: כח).	שם ה' בברכה
א. הזדהות - 'אני ה' אלוקי אבותיך' (יב). ב. הבטחת הארץ - "לך אתננה" (יג). ג. "והיה זרעך כעפר הארץ" (יד). ד. התפשטות מעבר לארץ (שם). ה. "ונברכו בך כל משפחות האדמה" (שם).	א. פריה ורביה (שם). ב. ברכת אברהם(ד). ג. ירשת "ארץ מגריך" (שם) - כנען	א. שפע חומרי בארץ (שם). ב. שלטון על עמים (כט). ג. שלטון על "בני אמך" (שם). ד. "ארריך ארוו ומברכין ברוך" (שם).	תוכן הברכה

4. היחס בין ברכות אברהם לברכות יעקב בשם יקוק

חלום הסולם (כו. יב-טז).	ברכת לך-לך (יב. א-ג).	הברכה אחרי הפרד לוט מעמו, מקדם לבית א-ל (יג. יד-יח).
(יג) והנה יקוק נצב עליו ויאמר אני יקוק אלוקי אברהם אביך ואלוקי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. (יד) והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ויברעך.	(א) ויאמר יקוק אל אברם לך... ויאעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמן והיה ברכה. (ג) ואברהם מברכין ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה.	(יד) ויקוק אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה. (טו) כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם. (טז) ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה. (יז) קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה פי לך אתננה. (יח) ויאהל אברהם ויבא וישב באילני ממרא אשר בחברון ויבן שם מזבח ליקוק.

5. בראשית טו: ז - ברית בין הבתרים: "אני יקוק" אשר הוצאתיך מאור כשד-ים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה".

6. ברכת יצחק את יעקב וברית המילה

ברכת יצחק בשלחו את יעקב (כח: א-ד).	ברית המילה - אברהם (טז: ג-כא).
(א) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען. (ב) קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. (ג) ואל שד-י יברך אתך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים. (ד) ויתן לך את ברפת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן אלוקים לאברהם.	(א) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים ויבא יקוק אל אברהם ויאמר אליו אני אל שד-י התהלך לפני והיה תמים. (ב) ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד. (ג) ויפיל אברהם על פניו וינדבר אתו אלוקים לאמר. (ד) אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים. (ה) ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך. (ו) והפרכתי אותך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך וצאו. (ז) והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדורתם לברית עולם להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריך. (ח) ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לאלוקים.

